

Oikeustapauskokoelma

Asia C-482/17

Tšekin tasavalta

vastaan

Euroopan unionin neuvosto

ja

Euroopan parlamentti

Tuomio (suuri jaosto) 3.12.2019

Kumoamiskanne – Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Direktiivi (EU) 2017/853 – Aseiden hankinta ja hallussapito – Pätevyys – Oikeusperusta – SEUT 114 artikla – Olemassa olevan direktiivin muuttaminen – Suhteellisuusperiaate – Vaikutustenarvioinnin puuttuminen – Omistusoikeuden loukkaaminen – Toteutettujen toimenpiteiden oikeasuhteisuus – Toimenpiteet, joilla luodaan esteitä sisämarkkinoille – Oikeusvarmuuden periaate – Luottamuksensuojan periaate – Toimenpiteet, joilla jäsenvaltiot velvoitetaan antamaan lainsäädäntöä, jolla on taannehtiva vaikutus – Syrjintäkiellon periaate – Sveitsin valaliittoa koskeva poikkeus – Syrjintä, joka vaikuttaa Euroopan unionin jäsenvaltioihin tai muihin Euroopan vapaakauppa-alueen (EFTA) jäsenvaltioihin kuin kyseiseen valtioon

1. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Aseiden hankinta ja hallussapito – Direktiivi 2017/853 – Olemassa olevan direktiivin muuttaminen – Oikeusperusta – SEUT 114 artikla (SEUT 114 artikla)*

(ks. 33–40, 42 ja 45 kohta)

2. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Aseiden hankinta ja hallussapito – Direktiivi 2017/853 – Annetun toimivallan periaatetta ei ole loukattu (SEU 5 artiklan 1 ja 2 kohta; SEUT 114 artikla; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2017/853)*

(ks. 43, 48, 51, 53, 56, 57, 60 ja 61 kohta)

3. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Aseiden hankinta ja hallussapito – Direktiivi 2017/853 – Olemassa olevan direktiivin muuttaminen – Vaikutustenarvioinnin puuttuminen – Suhteellisuusperiaatetta ei ole loukattu (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2017/853)*

(ks. 76 ja 82–85 kohta)

4. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Aseiden hankinta ja hallussapito – Direktiivi 2017/853 – Olemassa olevan direktiivin muuttaminen – Omistusoikeuteen puuttuminen – Suhteellisuusperiaatetta ei ole loukattu (Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohta ja 52 artiklan 1 kohta; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2017/853)*

(ks. 135–138 kohta)

5. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Aseiden hankinta ja hallussapito – Direktiivi 2017/853 – Olemassa olevan direktiivin muuttaminen – Oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita ei ole loukattu (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2017/853)*

(ks. 148, 153 ja 157 kohta)

6. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Aseiden hankinta ja hallussapito – Direktiivi 2017/853 – Olemassa olevan direktiivin muuttaminen – Sveitsin valaliittoa koskeva poikkeus – Syrjintäkiellon periaatetta ei ole loukattu (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2017/853)*

(ks. 164 ja 167 kohta)

Tiivistelmä

Unionin tuomioistuin hylkää Tšekin tasavallan nostaman kanteen ampuma-aseiden hankinnan ja hallussapidon valvontaa tiukentavasta direktiivistä etenkin siitä syystä, että kyseinen direktiivi voitiin perustaa pätevästi sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa koskeviin EUT-sopimuksen määräyksiin

Unionin tuomioistuin on 3.12.2019 annetulla tuomiolla **Tšekin tasavalta v. parlamentti ja neuvosto** (C-482/17) hylännyt kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan kokonaan tai osittain direktiivi 2017/853¹ (jäljempänä riidanalainen direktiivi), jolla Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat muuttaneet aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annettua neuvoston direktiiviä 91/477/ETY² (jäljempänä ampuma-asedirektiivi). Unionin tuomioistuin katsoi, että Euroopan parlamentin ja neuvoston riidanalaisessa direktiivissä toteuttamat toimenpiteet eivät merkitse Tšekin tasavallan kanteensa tueksi vetoamia annetun toimivallan periaatteen, suhteellisuusperiaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen, luottamuksensuojan periaatteen ja syrjintäkiellon periaatteen loukkaamisia.

Rajatarkastusten poistamiseksi Schengen-alueella ampuma-asedirektiivillä on otettu käyttöön vähimmäisharmonisointia koskevat säännökset ampuma-aseiden hallussapidon ja hankinnan sekä niiden jäsenvaltioiden välillä tapahtuvan siirtämisen osalta. Tätä tarkoitusta varten kyseisessä direktiivissä on säännöksiä, jotka koskevat niitä edellytyksiä, joiden mukaisesti eri

¹ Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin 91/477/ETY muuttamisesta 17.5.2017 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/853 (EUVL 2017, L 137, s. 22).

² Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta 18.6.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/477/ETY (EYVL 1991, L 256, s. 51).

luokkiin kuuluvia ampuma-aseita voidaan hankkia ja pitää hallussa, ja siinä säädetään yleistä turvallisuutta koskevien vaatimusten perusteella, että tietyntyyppisten ampuma-aseiden hankkiminen on kiellettävä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat vuonna 2017 eräiden terroritekojen johdosta riidanalaisen direktiivin, jossa säädetään tiukemmista säännöistä kaikkein vaarallisimpien ampuma-aseiden, deaktivoitujen ampuma-aseiden ja itselataavien kertatuliaseiden osalta. Kyseisellä direktiivillä helpotetaan samanaikaisesti tiettyjen aseiden vapaata liikkuvuutta säätämällä muun muassa merkitsemistä koskevista säännöistä.

Riidanalaisessa direktiivissä on sellaisten sarjatuliaseiden osalta, jotka on muunnettu itselataaviksi kertatuliaseiksi ja jotka ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, poikkeus, jonka soveltamisedellytykset täyttää ainoastaan Sveitsi, joka kuuluu Schengen-alueeseen ja johon ampuma-asedirektiiviä sovelletaan. Kyse on varsinkin edellytyksestä, joka koskee sellaisen sotilasjärjestelmän olemassaoloa, joka perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja jossa on 50 viime vuoden ajan siirretty sotilasampuma-aseita armeijasta poistuville henkilöille.

Tšekin tasavalta nosti unionin tuomioistuimessa kanteen, jossa vaadittiin riidanalaisen direktiivin kumoamista kokonaan tai osittain. Kyseisessä oikeudenkäynnissä Unkari ja Puola tukivat Tšekin tasavallan vaatimuksia, ja Ranska ja Euroopan komissio tukivat puolestaan Euroopan parlamentin ja neuvoston vaatimuksia.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi annetun toimivallan periaatteen väitetystä loukkaamisesta, että vaikka direktiivin 91/477 kaltaisella SEUT 114 artiklaan perustuvalla toimella on jo poistettu kaikki kaupan esteet alalla, joka sillä yhdenmukaistetaan, unionin lainsäätäjältä ei voida viedä mahdollisuutta mukauttaa kyseistä toimea mainitun määräyksen perusteella olosuhteiden muutoksiin, koska unionin lainsäätäjän tehtävänä on turvata perussopimuksessa tunnustettujen yleisten etujen suojeleminen. Näihin yleisiin etuihin kuuluvat kansainvälisen terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjuminen sekä yleisen turvallisuuden ylläpitäminen.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että olemassa olevaa säännöstöä muuttavan säännösten oikeusperustan määrittämiseksi on otettava huomioon se olemassa oleva säännöstö, jota sillä muutetaan, ja etenkin sen tavoite ja sisältö. Muutostoimen tarkasteleminen erikseen saattaisi näet johtaa paradoksaaliseen tulokseen eli siihen, että kyseistä toimea ei voitaisi antaa SEUT 114 artiklan nojalla, kun taas unionin lainsäätäjällä olisi mahdollisuus saavuttaa sama normatiivinen tulos kumoamalla alkuperäinen toimi ja laatimalla se kyseisen määräyksen nojalla kokonaan uudelleen uudella toimella. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että oikeusperusta, jonka nojalla riidanalainen direktiivi oli annettava, on määritettävä ottamalla huomioon sekä direktiivin 91/477 muodostama asiayhteys että säännöstö, joka seurasi riidanalaisella direktiivillä siihen tehdyistä muutoksista.

Unionin tuomioistuin totesi lopuksi vertailtuaan keskenään direktiivin 91/477 ja riidanalaisen direktiivin tavoitetta ja sisältöä, että näillä kummallakin direktiivillä pyritään varmistamaan siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden vapaata liikkuvuutta koskevien jäsenvaltioiden säännösten lähentäminen samalla kun tätä vapautta säännellään kyseisten tavaroiden luonteeseen mukautettujen turvallisuustakeiden avulla ja että riidanalaisella direktiivillä vain tarkastetaan tältä osin direktiivillä 91/477 luotua tasapainoa näiden kummankin tavoitteen välillä sen mukauttamiseksi olosuhteiden kehitykseen.

Unionin tuomioistuin huomautti tältä kohdista, että tavaroiden turvallisuuteen liittyvien näkökohtien yhdenmukaistaminen on yksi olennaisista seikoista sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, koska tällä alalla olevilla eriävillä säännöstoilla on mahdollista luoda kaupan esteitä. Koska ampuma-aseiden erityispiirteenä on niiden vaarallisuus paitsi niiden käyttäjille myös suurelle yleisölle, unionin tuomioistuin korosti, että yleiseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat ovat välttämättömiä näiden tavaroiden hankintaa ja hallussapitoa koskevan sääntelyn yhteydessä.

Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että unionin lainsäätäjällä ei ollut ylittänyt sille SEUT 114 artiklassa annetun harkintavallan rajoja antaessaan riidanalaisen direktiivin kyseisen määräyksen perusteella.

Unionin tuomioistuin tutki suhteellisuusperiaatteen väitetyn loukkaamisen osalta, edellyttäenkö paremmasta lainsäädännöstä tehdyssä toimielinten sopimuksessa³ muodollisesti, että komissio tekee vaikutustenarvioinnin riidanalaisella direktiivillä suunnitelluista toimenpiteistä, jotta näiden toimenpiteiden oikeasuhteisuutta voidaan arvioida. Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että vaikutustenarviointien laatiminen on lainsäädäntömenettelyn vaihe, joka on yleensä toteutettava, kun lainsäädäntöaloitteella voi olla merkittäviä taloudellisia, sosiaalisia tai ympäristöön liittyviä vaikutuksia. Kyseisen sopimuksen sanamuodosta ei kuitenkaan ilmene velvollisuutta suorittaa vaikutustenarviointi kaikissa olosuhteissa.

Vaikutustenarvioinnin laiminlyöntiä ei siten voida pitää suhteellisuusperiaatteen loukkaamisena, kun unionin lainsäätäjällä on sellaisessa erityistilanteessa, jossa vaikutustenarviointi on jätettävä tekemättä, sillä edellytyksellä kuitenkin, että sillä on käytettävissään riittävästi tietoja, joiden perusteella se voi arvioida suunniteltujen toimenpiteiden oikeasuhteisuutta.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossa tuonnetun, että unionin lainsäätäjällä oli käytettävissään lukuisia analyysejä ja suosituksia, jotka kattavat kaikki Tšekin tasavallan argumentaatioissa esiin tuodut kysymykset, ja että – toisin kuin kyseinen jäsenvaltio väitti – arvostelun kohteena olevat toimenpiteet eivät mainittujen analyysien ja suositusten perusteella olleet ilmeisen soveltumattomia unionin kansalaisten yleisen turvallisuuden varmistamista ja siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden sisämarkkinoiden toiminnan helpottamista koskeviin tavoitteisiin nähden.

Unionin tuomioistuin katsoi tämän johdosta, että unionin toimet eivät olleet esillä olevassa asiassa ylittäneet laajaa harkintavallaa, joka niille kuuluu silloin, kun niiden on suoritettava tällaisia monitahoisia poliittisia, taloudellisia tai sosiaalisia arvioita. Unionin tuomioistuin hylkäsi lopuksi vielä Tšekin tasavallan väitteet, jotka koskivat erityisesti riidanalaisen direktiivin tiettyjä säännöksiä, joita kyseinen jäsenvaltio piti suhteellisuusperiaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen ja sellaisten aseiden omistajien tai haltijoiden ryhmien luottamuksensuojaa koskevan periaatteen, joihin sovelletaan riidanalaisen direktiivin nojalla tiukempaa järjestelmää, ja lopuksi syrjintäkiellon periaatteen vastaisina.

Unionin tuomioistuin huomautti tämän viimeksi mainitun periaatteen osalta etenkin, että Sveitsin sovelletussa poikkeuksessa otetaan samalla kertaan huomioon kyseisen valtion kulttuuri ja perinteet sekä se, että näiden perinteiden vuoksi sillä on kokemusta ja se kykenee todistetusti jäljittämään asianomaiset henkilöt ja aseet ja valvomaan näitä henkilöitä ja aseita, minkä perusteella voidaan olettaa, että yleistä turvallisuutta koskevat tavoitteet, joihin riidanalaisella

³ Paremmasta lainsäädännöstä 13.4.2016 tehty Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission välinen toimielinten sopimus (EUVL 2016, L 123, s. 1).

direktiivillä pyritään, saavutetaan mainitusta poikkeuksesta huolimatta. Koska mikään Euroopan unionin jäsenvaltio ei näytä olevan Sveitsin tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa, kyse ei ole syrjinnästä.